Veerkracht *Jaarverslag 2010*

LOUIS BOLK INSTITUUT

Veerkracht

Het jaar 2010 stond voor het Louis Bolk Instituut in het teken van veerkracht. Voor ons is veerkracht een vertrouwd begrip. Het is de focus in onze projecten waarin we onderzoeken hoe planten, dieren en mensen op eigen kracht gezond blijven of sterker kunnen worden. Maar het begrip veerkracht kreeg afgelopen jaar voor ons een nieuwe betekenis: de veerkracht van onze eigen organisatie werd op de proef gesteld. De fusie tussen Louis Bolk en Agro Eco eind 2008 en de noodgedwongen directiewisseling in februari 2010 zorgden voor een roerige periode. We hebben veerkracht getoond door onze moeilijkheden zelf te overwinnen, er van te leren en er sterker van te worden.

Financieel sluiten we 2010 af met een tekort (zie pagina 11). Dit is vooral te wijten aan eenmalige hogere bedrijfskosten en de bezuinigingen op ontwikkelingssamenwerking, waardoor de omzet van Agro Eco-Louis Bolk Institute tegenviel. Mede dankzij een reeks veranderingen in de organisatie is het verlies echter significant kleiner uitgevallen dan verwacht. Daar zijn we trots op. Bovendien ziet het werkvolume in 2011 er voor het Louis Bolk Instituut rooskleurig uit. Voor het eerst in onze geschiedenis hebben we in april 2011 al volle portefeuilles voor de rest van het jaar waardoor we nu al projecten voor 2012 kunnen aannemen. Het betekent ook dat we komend jaar licht kunnen groeien en nieuwe onderzoekers hopen aan te trekken. We denken hierbij niet alleen aan vaste medewerkers maar ook aan flexibele samenwerkingsverbanden met collega-instituten en duurzame werkrelaties met ZZP'ers.

Eind 2011 loopt de Beleidsnota Biologische Landbouw af. Daarmee komt een einde aan een forse investering in onderzoek voor de biologische sector. Vanaf 2012 zal het ministerie van EL&I investeren in duurzame landbouw. Om ons in het bredere speelveld te onderscheiden, kunnen we gewoon onszelf blijven. De expertise die we in de afgelopen 35 jaar hebben opgebouwd in de integrale duurzame sector geeft ons een sterke positie. De uitdaging voor het komende jaar is echter om onszelf beter zichtbaar te maken. Een heldere communicatie en het verder uitbouwen van netwerken zijn daarbij essentieel. Ook hebben we een meer ondernemende houding nodig om een groter deel van de markt te pakken. De competenties die bij het ondernemerschap horen

Onderzoek vanuit de hele context

Het Louis Bolk Instituut is een internationale, onafhankelijke onderzoeks- en adviesorganisatie in Driebergen met nevenvestigingen in Accra (Ghana) en Kampala (Oeganda). Onze missie is om oplossingen te bieden voor knelpunten uit de biologische en duurzame landbouw, gezondheidszorg en voeding. Zo werken wij al 35 jaar aan duurzaamheid, met de natuur als bron voor kennis over het leven. Wij onderzoeken, denken en handelen vanuit de wetenschap dat processen samenhangen. Bij deze integrale aanpak, de systeembenadering, bezien wij onderzoeksvragen niet geïsoleerd, maar altijd vanuit de hele context. Met ons werk leveren wij een bijdrage aan een duurzame wereld en een gezonde groei van mens, dier, plant en bodem.
Klanten kiezen het Louis Bolk Instituut vanwege zijn expertise en toepasbare oplossingen en adviezen. Bij het Louis Bolk Instituut zijn circa 65 medewerkers werkzaam. In Afrika werken we onder de naam Agro Eco-Louis Bolk Institute. Meer info: **www.louisbolk.nl**.

– zoals doorzettingsvermogen, creativiteit, geloofwaardigheid, overtuigingskracht, probleemoplossend vermogen, innovatief denken en praktisch handelen – hebben we in onze genen zitten. Het is de kunst om deze kwaliteiten ook zakelijk beter te benutten. Marktoriëntatie, waarbij je denkt en handelt vanuit de behoeftes van je klanten, vergt nog extra aandacht. Om die reden heeft een groot aantal van onze medewerkers in 2010 een acquisitie-training gevolgd.

Tot slot een welgemeend woord van dank aan al onze medewerkers, die ondanks alles de organisatie het afgelopen jaar in de moeilijke periodes hebben doorgedragen. Dat is veerkracht in praktijk. Ook wil ik hier mijn dank uitspreken voor onze Raad van Toezicht, die afgelopen jaar van samenstelling veranderd is door het vertrek van Dhr. Drs. Bram van de Klundert en de komst van Mw. Prof. Dr. Akke van der Zijpp, terwijl Dhr. Drs. Hanno Niemeijer voorzitter werd. Onze financiers en opdrachtgevers wil ik danken voor hun vertrouwen en de inspirerende samenwerking in 2010.

Bendert Gijzel, directeur-bestuurder a.i.

Internationale projecten

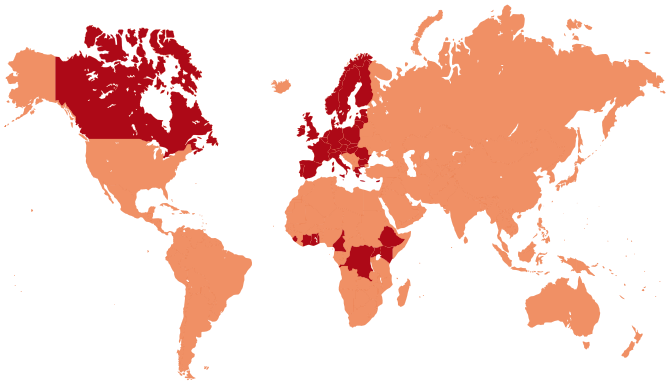

LBI Landbouw

In 2010 heeft de afdeling Landbouw gewerkt vanuit de thema's bodem, agro-biodiversiteit, veredeling en dierenwelzijn en -gezondheid. We hebben het jaar afgesloten met de wind in de rug. Steeds meer organisaties en bedrijven zien duurzaamheid als innovatie en vooruitgang. Uit de vragen, die steeds vaker naar ons toe komen, kunnen we constateren dat de kennis die we in de biologische landbouw ontwikkeld hebben ook trekkracht genereert in de gangbare agrarische praktijk.

Opdrachtgevers benaderen en waarderen het Louis Bolk Instituut vanwege zijn visie en werkwijze. Onze visie, waarin de systeembenadering en het respect voor de integriteit van het leven centraal staan. De werkwijze, waarbij we onze kennis effectief verbinden met expertise uit de praktijk. Een actueel voorbeeld zijn nieuwe vragen met betrekking tot de klimaatverandering. Met duurzaam bodembeheer en agro-biodiversiteit ontwikkelen wij natuurlijke oplossingen om bedrijfssystemen weerbaarder te maken tegen extreme regenval en droogte. Ook is er een groeiende interesse in de veredeling en fokkerij van robuustere planten en dieren.

Naast de nauwe samenwerking met ondernemers in de praktijk is de samenwerking met het cluster biologische landbouw van de Wageningen Universiteit in 2010 verder versterkt op het gebied van het Nederlandse biologische landbouwonderzoek. Met diverse internationale partners hebben we ingezet op een Europees netwerk waarmee we ons konden inschrijven op Europese onderzoeksprojecten. Met een tiental Europese universiteiten en het FiBL uit Zwitserland hebben we gewerkt aan Europees onderzoek op het gebied van 'Low Input breeds', biologische veredeling en instrumenten om nitraatverliezen uit de landbouw naar ons drinkwater te voorkomen.

Daarnaast is er afgelopen jaar ook ingezet op de verbetering van de interne en externe communicatie. Dat is zichtbaar geworden in een gebruiksvriendelijkere website en een succesvol persbeleid met meer dan 100 uitingen in de geschreven pers. Met name de promotie van Nick van Eekeren op 'Grassland management, soil biota and ecosystem services in sandy soils' kreeg brede media-aandacht.

In 2010 hebben we aan meer dan honderd onderzoeken gewerkt, waarvan de volgende vier projecten een impressie van onze visie en werkwijze geven.

Ontwikkeling en selectie van regionale graanrassen

In het project *IJsseldalgraan* (2009-2011) herintroduceren boeren oude, bijzondere graanrassen in Gelderland. Het doel is om een grotere diversiteit te bieden, zowel in het landschap als op het bord van de consument. De selectie van graanrassen, zoals eenkoorn, emmer, haver en spelt, is complex. Ten eerste moeten de granen zich onderscheiden door een betere smaak of eiwitsamenstelling. Bovendien moet het gewas het ook goed doen op natuurbeheergronden, die karig bemest worden. Tot slot beoordelen verwerkers, zoals bakkers, molenaars en koks de soorten op bakkwaliteit en smaak. Vandaar dat het project gericht is op velddemonstraties, teeltoptimalisatie en productontwikkeling. De demonstratiedag Bijzondere Granen op 1 juli 2010 werd goed bezocht. Niet alleen geïnteresseerde boeren en bakkers kwamen de proefvelden bezoeken, ook culinaire consumentenorganisaties als Slow Food hadden grote belangstelling voor de nieuw ontwikkelde streekproducten. Er is veel media aandacht geweest rond IJsseldalproject over oude tarwerassen. Dit project wordt mede gefinancierd door de Provincie Gelderland.

Van kuiken naar kip

Het project *Van kuiken naar kip* (2008-2010), dat we bij gangbare opfok- en legbedrijven hebben uitgevoerd, is succesvol afgerond. De belangrijkste conclusie is dat verenpikken goed voorkomen kan worden door kippen aan te leren te scharrelen met ruwvoer, strooigraan en strooisel. De kippen zijn daardoor rustiger en gezonder. De maatregelen die de broed- en legbedrijven in dit project hebben ingezet, zijn mede ontwikkeld in de biologische landbouw. De maatregelen blijken tot een diervriendelijkere bedrijfsvoering te leiden en zijn integraal overgenomen door de betrokken pluimveehouders.
Het praktijkboek 'Kipsignalen' is in 2010 vertaald naar het Engels, Duits en Italiaans en heeft tot diverse cursussen geleid.

Fosfaat uitmijnen in natuurgebieden

Het project *Evenwichtige verschraling* (2007-2010) was erop gericht om voormalige landbouwgebieden in Noord-Brabant tot natuurgebied om te vormen waarbij uiteindelijk de soortenrijkdom vergroot wordt. De grote hoeveelheden fosfaat, opgebracht door jarenlang bemesten, zorgden voor een eenzijdige plantengroei. Natuurorganisaties zoals Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten streven echter diversiteit na. Om het fosfaatniveau in de grond terug te brengen, heeft het Louis Bolk Instituut een nieuw concept ontwikkeld: het uitmijnen. Door gras-klaver te telen in combinatie met kalibemesting wordt er méér fosfaat uit de bodem afgevoerd. Bovendien blijkt de maaisnede een hogere voederwaarde te hebben. Deze positieve resultaten zijn veelbelovend en leiden tot een intensieve samenwerking tussen boer en natuurbeheer. De proef is grootschalig uitgevoerd op 60 hectare in het Drunense duingebied. Het project werd gefinancierd door de Provincie Noord-Brabant, DLG en de stuurgroep Landbouw Innovatie Brabant en is geïnitieerd door de Hilver (ZLTO).

Werken aan weerbare bodems

Op verschillende fronten werken we aan de ontwikkeling van duurzame en weerbare bodems. In het project *Weerbare bodem in het kader van functionele agro-biodiversiteit* (2008-2011) werken onderzoekers van het Louis Bolk Instituut en WUR-PPO samen met ZLTO om de factoren, die weerbaarheid van landbouwgronden tegen ziekten beïnvloeden, meetbaar en stuurbaar te maken.

Dat een gewas op de ene grond ziek wordt en op een andere grond niet - ondanks de aanwezigheid van dezelfde ziekteverwekker - is deels een ecologisch proces waarover nog weinig bekend is. In dit project laten we zien hoe ziektewerendheid van een bodem afhankelijk is van bodemkwaliteit. Ook hebben we het statistisch bewijs geleverd dat een grotere biodiversiteit in de bodem leidt tot een lagere ziektedruk. Het project wordt uitgevoerd bij aardbeientelers uit Noord-Brabant en Limburg, die naar een systeem toe willen waarbij chemische grondontsmetting niet meer nodig is. Doordat de onderzoekers de resultaten regelmatig met de telers bespreken, kunnen ze gezamenlijk naar de optimale bedrijfsvoering voor maximale ziektewerendheid zoeken. Uit de voorlopige resultaten komt heel duidelijk naar voren dat een gezonde teelt begint met aandacht voor een gezonde bodem. Het project wordt gefinancierd door het Productschap Tuinbouw, SKB en Triodos Bank.

Bij de afdeling

Agro Eco-Louis Bolk Institute, actief in landbouwprojecten in Afrikaanse landen, stond het afgelopen jaar in het teken van landelijke bezuinigingen in ontwikkelingssamenwerking. De aanvraag van de Duurzame Landbouw Coalitie, waaraan Agro Eco-Louis Bolk Institute deelnam, werd niet gehonoreerd. Als reactie daarop is het team in Oost-Afrika ingekrompen. Daarnaast zullen we ons de komende jaren meer gaan richten op onderzoek en advies en minder op ontwikkelingssamenwerking.

In Ghana en Oeganda hebben wij eigen kantoren met collega's uit de regio, die nauw samenwerken met het hoofdkantoor in Driebergen. Op deze manier sluiten onze projecten goed aan op de lokale praktijk en staan we in directe verbinding met internationale netwerken en trends. Onze expertise ligt op het gebied van Technisch Advies, Ketenontwikkeling, Training, Onderwijs en Voeding en Projectevaluatie.

Onderwijs en Voeding: biologische schooltuinen in Afrika

In 2010 is ons schooltuinproject in Ghana afgerond. In 24 biologische schooltuinen hebben niet alleen de schoolgaande kinderen tuinbouwles, ook hun familieleden krijgen er training. Vervolgens koopt de school bij hen groente en fruit voor de schoolmaaltijd. Zo verdienen de gezinnen extra inkomen en krijgen de ondervoede schoolkinderen dagelijks een gezonde maaltijd. Bovendien zijn scholen minder afhankelijk van de overheid voor het aanbieden van de lunch en groeit er een beter opgeleide en gezonde nieuwe generatie op. Het project willen we uitrollen in andere Afrikaanse landen. Hiervoor zijn we in overleg met diverse partners en financiers.

Training en Technisch Advies: Boeren betrekken bij veredeling katoenzaad

In Oeganda betrekken we biologische katoenboeren bij zaadveredeling zodat ze onafhankelijk blijven van externe zaadleveranciers en daardoor in de toekomst GMO-vrij kunnen produceren. Hierdoor kunnen tienduizenden katoenboeren doorgaan met de biologische teelt. De boeren hebben bij de onderzoekers aangegeven dat ze zich bij de veredeling onder andere willen richten op een compactere struik, zodat wieden en oogsten makkelijker wordt. De onderzoekers richtten zich voorheen alleen op ziekteresistentie. Zo dragen training en technisch advies bij aan het verbeteren van de biologische katoenteelt.

Ketenontwikkeling: Recycling van nutriënten naar Afrika

Door de uitvoer van gewassen als koffie, cacao en granen zijn decennialang fosfaten en andere nutriënten onttrokken aan Afrikaanse bodems. Nederland heeft juist een overschot aan fosfaat in de afvalstromen. In de afgelopen jaren is er een procedé ontwikkeld waarbij een deel van dit fosfaatoverschot opgevangen kan worden en met afvalstoffen uit bio-dieselproductie kan worden gerecycled tot mestkorrels. Agro Eco-Louis Bolk Institute onderzoekt of deze meststof bruikbaar is in tropische landbouw en hoe dit op een goedkope manier bij de boer terecht kan komen. Het 'terugbrengen' van meststoffen naar Afrika kan bijdragen om het evenwicht in de bodem weer te herstellen.

Naast onderzoek ten behoeve van duurzame en biologische landbouw verrichten wij ook onderzoek in de gezondheidszorg en voeding. De overkoepelende vraag hierbij is of biologische producten en een geïntegreerde zorgaanpak effect hebben op de gezondheid. Dankzij onze systeembenadering hebben wij een brede kijk op voedings- en gezondheidsvraagstukken. Een belangrijk nieuw onderzoeksthema in 2010 was Integrative Medicine (IM): specifiek gericht op het integreren van complementaire en alternatieve behandelwijzen in de reguliere zorg. Het onderwerp bleek een goed aanknopingspunt te zijn voor nationale en internationale samenwerkingsverbanden, zoals een strategisch samenwerkingsverband met het Nationaal Informatie- en Kenniscentrum Integrative Medicine (NIKIM). Dit heeft geleid tot contacten met diverse ziekenhuizen. Er zijn inmiddels acht gezamenlijke onderzoeksprojecten gestart en twee wetenschappelijke publicaties verschenen. Daarnaast zijn we het afgelopen jaar in CAMbrella gestapt, een Europees onderzoeksprogramma om het gebruik van complementaire en alternatieve geneeswijzen (CAM) in Europa in kaart te brengen. Ook deze samenwerking heeft onze internationale contacten vergroot. Net als de andere afdelingen binnen het Louis Bolk Instituut heeft Gezondheidszorg en Voeding geïnvesteerd in acquisitie. Het team is versterkt met een acquisitie-ondersteuner en dit heeft onder andere geleid tot honorering van onderzoeksvoorstellen bij collectebus- en buitenlandse fondsen. Het thema 'Veerkracht', waar we met alle onderzoekers aan werken, is voortgekomen uit ons onderzoek waarin we het concept gezondheid in kaart hebben gebracht. Het voornemen is om in 2011 diverse projectvoorstellen te verbinden aan dit thema. Naast IM hebben we afgelopen jaar onze expertise ingezet op voedingsinterventies, mind-body interventies en medisch onderwijs. In onze projecten hebben we nauw samengewerkt met Wageningen UR, Universiteit van Maastricht, TNO en andere universiteiten en kennisinstellingen. De volgende vier projecten zijn representatief voor onze werkwijze.

Consument ervaart effect biologisch

Uit kwalitatief onderzoek dat we in 2010 onder consumenten hebben uitgevoerd, blijkt dat driekwart van de respondenten positieve gezondheidseffecten constateert bij het overstappen van reguliere naar biologische producten. De 565 respondenten meldden één of meerdere effecten, waaronder 'betere weerstand' en 'sneller herstel na ziekte' het meest genoemd werden. Hoewel de ervaringen subjectief zijn, is een aantal gezondheidsbevorderende effecten verklaarbaar: biologische producten bevatten bijvoorbeeld meer vezels en droge stof en meer antioxidanten. Wetenschappelijk onderzoek dat aantoont of biologische producten gezonder zijn, is uitermate tijdsintensief en complex. Naar de ervaringen van consumenten was nooit eerder onderzoek gedaan.

Veiligheid van natuurlijke geneesmiddelen

Antroposofische en homeopathische geneesmiddelen worden niet alleen ingenomen via de mond (tablet of korrels), maar ook frequent geïnjecteerd. Er is echter weinig wetenschappelijke kennis over de veiligheid ervan. Wel worden de bijwerkingen, die door artsen en patiënten gemeld worden, in databases bijgehouden. We hebben deze meldingen in een onderzoek geëvalueerd. Hiervoor hebben we gebruik gemaakt van databases van acht fabrikanten, die samen 94% van de markt van complementaire injectiemiddelen in Duitsland uitmaken. Uit het onderzoek blijkt dat bijwerkingen van injecties zelden voorkomen. Bovendien staan de bijwerkingen die bekend zijn in de meeste gevallen in de bijsluiter. De veiligheid van antroposofische en homeopathische medicatie via injecties lijkt daarmee gewaarborgd.

Kinderartsen en alternatieve geneeswijzen

In 2010 is het onderzoek afgerond naar de standpunten, meningen, ervaringen en verwijspatronen van Nederlandse kinderartsen ten aanzien van complementaire en alternatieve geneeswijzen (CAM). In totaal hebben 343 kinderartsen, dat is 24% van de leden van de Nederlandse Vereniging voor Kindergeneeskunde, een anonieme internetenquête ingevuld. Uit de resultaten blijkt dat een significant aantal Nederlandse kinderartsen een positieve houding heeft ten aanzien van CAM en patiënten ook doorverwijst naar deze behandelaars.

Een meerderheid van de kinderartsen vraagt echter niet of patiënten al CAM gebruiken. Ruim de helft geeft aan over onvoldoende kennis van deze geneeswijzen te beschikken.

Concept Gezondheid

Wat is gezondheid? Omdat daarop nog geen wetenschappelijk antwoord is, konden bij de afronding van het project *Organic More Healthy?* (2007), over mogelijke gezondheidseffecten van biologische voeding, geen eenduidige conclusies getrokken worden. De WHO heeft wel een algemene definitie van gezondheid, maar deze biedt onvoldoende basis voor wetenschappelijk onderzoek. De Gezondheidsraad en ZonMw, die onderzoek en ontwikkeling van gezondheidszorg bevordert, herkenden het probleem en gaven ons de opdracht om een 'Invitational Conference' over het begrip gezondheid te organiseren. Daaruit kwam de formulering voort: 'Health, as the ability to adapt and to self manage'. Het vervolgonderzoek moet een bruikbaarder concept van gezondheid opleveren, geschikt voor onderzoek en evaluatie van preventief beleid.

Sterpublicaties 2010

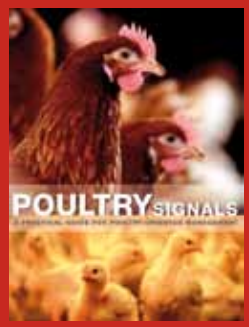

Bestman, M.W.P., M. Ruis, J. Heijmans, K. van Middelkoop. 2010. **Poultry Signals: a practical guide for poultry-oriented management.** Roodbond, Zutphen. 112 p.

Bos, M.M. 2010. **Biologie van de Jacobskruidaardvlo Longitarsus jacobaeae: en internationale ervaringen met de beheersing van Jacobskruiskruid.** Rapport 2010-011LBP. Louis Bolk Instituut, Driebergen. 18 p.

Burgt, G.H.M. van der. 2010. **De hoge potentie van maaimeststoffen: Vervanging van dierlijke mest bij verschillende teelten.** Ekoland. 5-2010, p. 10-11.

Deru, J.G.C., N.J.M. van Eekeren, H. de Boer. 2010. **Bewortelingen van grasland - een literatuurstudie: Nutriëntenopname in relatie tot bewortelingsdiepte en -intensiteit; factoren en potentiële maatregelen die de beworteling beïnvloeden.** Rapport 2010-018LBV. Louis Bolk Instituut, Driebergen. 63 p.

Eekeren, N.J.M. van. 2010. **Grassland management, soil biota and ecosystem services in sandy soils**. PhD Diss. Wageningen University, Wageningen. 264 p.

Lammerts van Bueren, E.T., M. Tiemens-Hulscher. 2010. **Handboek Aardappelveredeling voor de boerenkweker.**

Elzakker, B. van, F. Eyhorn. 2010. **The Organic Business Guide: developing sustainable value chains with smallholders.** IFOAM, Bonn. 172 p.

Timmermans, B.G.H., N.J.M. van Eekeren, E. Finke, F.W. Smeding, M.M. Bos. 2010. **Fosfaat uitmijnen op natuurpercelen met gras/klaver en kalibemesting: Handreiking voor de praktijk.** Louis Bolk Instituut, Driebergen. 28 p.

Greeff, A. de, M.A.S. Huber, L.P.L. van de Vijver, W. Swinkels, H. Parmentier, J. Rebel. 2010. **Effect of organically and conventionally produced diets on jejunal gene expression in chicken.** British Journal of Nutrition. 103(5), p. 696-702.

Huber, M.A.S., L.P.L. van de Vijver, D. Nierop, H. Parmentier, H. Savelkoul, S. Coulier, S. Wopereis, E. Verheij, J. van der Greef, L.A.P. Hoogenboom. 2010. **Effects of organically and conventionally produced feed on biomarkers of health in a chicken model**. British Journal of Nutrition. 103(5), p. 663-676.

Kooreman, P., E.W. Baars. 2010 (in press). **Patients Whose GP Knows Complementary Medicine Have Lower Costs and Live Longer.** European Journal of Health Economics.

Vlieger, A.M., M. van Vliet, M.C. Jong. 2010. **Attitudes toward Complementary and Alternative Medicine: A National Survey among Paediatricians in the Netherlands**. European Journal of Pediatrics. 170(5), p. 619-624.

Kijk voor onze overige publicaties en projecten op **www.louisbolk.nl**

Jaarrekening

Het Louis Bolk Instituut heeft het boekjaar 2010 met een verlies van € 131.189,- afgesloten. Voornaamste redenen voor dit verlies waren een lager uurtarief dan gebudgetteerd en eenmalige hogere kosten voor het verbeteren van de bedrijfsvoering en organisatie ad € 365.000,- Daarnaast zijn aanvullende bezuinigingsmaatregelen in de normale bedrijfsvoering genomen waardoor het tekort aan het einde van het jaar aanzienlijk lager uitgevallen is dan de prognoses eerder aangaven. De jaarcijfers hebben betrekking op de geconsolideerde jaarrekening van de Stichting Louis Bolk Instituut en zijn op 6 juni 2011 goedgekeurd door de Raad van Toezicht. Op deze cijfers is op 30 mei 2011 een goedkeurende accountantsverklaring afgegeven door accountant Stolwijk Kelderman.

Rekening van baten en lasten (x € 1.000,-)

	Werkelijk 2010		Werkelijk 2009	
Baten				
Project- en subsidiebaten	5.252		5.313	
Ingekochte projectkosten	-2.101		-1.975	
Netto project- en subsidiebaten		3.151		3.338
Giften en baten uit fondsenwerving		57		162
Diversen baten		6		5
Totaal opbrengsten		3.214		3.505
Lasten				
Lonen en salarissen	2.381		2.737	
Sociale lasten	304		282	
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	78		128	
Overige bedrijfslasten	580		593	
Totaal lasten		3.343		3.740
Saldo uit gewone bedrijfsvoering		-129		-235
Financiële baten en lasten		-2		-19
Resultaat		-131		-254

Procentuele verdeling van baten naar projectfinancier

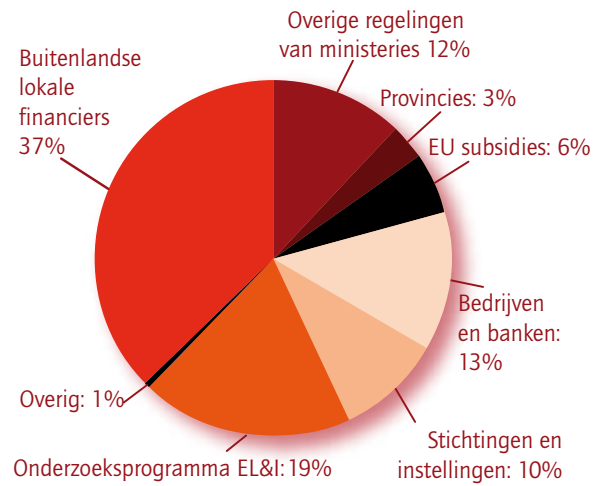

De Stichting heeft over 2010 een negatief (geconsolideerd) resultaat behaald van -/- € 131.189 (2009: -/- € 254.000). Het genormaliseerde resultaat bedraagt +/+ **€ 233.811.**

Bestuur

De Raad van Toezicht was op 31 december 2010 als volgt samengesteld: Drs. H.J. Niemeijer, voorzitter, Dhr. T.N. Peetoom, vicevoorzitter, Dhr. A. van den Burg en Mw. Prof. Dr. A. van der Zijpp. De Raad van Bestuur werd tot 31 januari 2010 gevormd door Dr. V. Blok, vanaf 1 februari 2010 opgevolgd door Drs. B.R.A. Gijzel als directeur-bestuurder a.i.

Normalisatie

In 2010 zijn de volgende eenmalige kosten opgenomen (€):

• Additionele kosten voor inhuur externen	*185.000*	
• Vertrekregeling oud directeur	*70.000*	
• ICT-investering	*60.000*	
• Afwikkeling Agro-Eco BV	*20.000*	*30.000*
• Conversie acquisitiekosten	*60.000*	
	395.000	*30.000*
Saldo	*365.000*	
Resultaat		*- 131.189*
Genormaliseerd resultaat (positief)		***€ 233.811***

© Louis Bolk Instituut 2011 Tekst: Annelijn Steenbruggen Eindredactie: Lidwien Daniels Ontwerp: Fingerprint Druk: Drukkerij Kerckebosch Bestelnummer: 2011-015 C

Nederland:

Hoofdstraat 24
3972 LA Driebergen
T 0343 523 860
F 0343 515 611
info@louisbolk.nl
www.louisbolk.nl

Oost-Afrika:
P.O. Box 71982
Kampala
Oeganda
T + 256 (0) 312 296 642

easternafrica@louisbolk.org
www.louisbolk.org

West-Afrika:
Christman House
PMB KA 84 Airport
Accra, Ghana
T + 233 (0) 302 786 097
F + 233 (0) 302 786 154
westafrica@louisbolk.org
www.louisbolk.org